

Sygn. akt III AUa 626/19

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 29 sierpnia 2019 r.

**Sąd Apelacyjny we Wrocławiu III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych
w składzie:**

Przewodniczący: sędzia Ireneusz Lejczak spr.

Sędziowie: Irena Różańska-Dorosz

Jacek Witkowski

Protokolant: Monika Horabik

po rozpoznaniu w dniu 29 sierpnia 2019 r. we Wrocławiu

na rozprawie

sprawy K. Ł.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O.

przy udziale S. S.

o podstawę wymiaru składek

na skutek apelacji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O.

od wyroku Sądu Okręgowego w Opolu Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

z dnia 26 marca 2019 r. sygn. akt V U 1445/18

I. oddala apelację,

II. zasądza od strony pozwanej na rzecz wnioskodawczyni K. Ł. kwotę 2.700 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym,

III. nie obciąża organu rentowego kosztami postępowania apelacyjnego na rzecz S. S..

UZASADNIENIE

Decyzją z 7.06.2018 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O. z urzędu określił podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne i ubezpieczenie zdrowotne K. Ł. jako pracownika u płatnika składek S. S. w wysokości:

- 3800 zł na ubezpieczenia społeczne i 3.279 zł na ubezpieczenia zdrowotne za okres od 12.2017 r. do 02.2018 r.
- 3.293,32 zł na ubezpieczenia społeczne oraz 3.279,01 zł na ubezpieczenia zdrowotne za okres 03.2018
- 0 zł na ubezpieczenia społeczne i 3.111,70 zł na ubezpieczenie zdrowotne za 04.2018 r., tj. z uwzględnieniem wynagrodzenia stanowiącego podstawę wymiaru składek od 01.12.2017 r. w wysokości 3800 zł.

Rozpoznając odwołanie K. Ł. od tej decyzji Sąd Okręgowy w Opolu wyrokiem z 26.03.2019 r. zmienił decyzję i zobowiązał pozwany organ rentowy do uwzględnienia przy ustalaniu podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia: emerytalne i rentowe, chorobowe, wypadkowe i zdrowotne wynagrodzenie ujęte w porozumieniu zmieniającym umowę o pracę z 30.11.2017 r., w wysokości 5000 złotych oraz zasądził od organu rentowego na rzecz wnioskodawczyni kwotę 180 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego. Orzeczenie to oparł Sąd Okręgowy na następujących ustaleniach: Od 1.10.2013 r. do 30.06.2014 r. odwołująca się K. Ł. zatrudniona była na umowę o pracę zawartą z S. S., prowadzącym działalność gospodarczą pod firmą (...) w O., na stanowisku specjalisty ds. sprzedaży za wynagrodzeniem wynoszącym 1600 zł brutto. Do zakresu jej obowiązków należało wówczas m.in. proponowanie działań usprawniających sprzedaż, obsługa sprzedaży towarów w sklepach internetowych, pakowanie i wysyłanie obsługiwanych zamówień, zgłaszanie własnych propozycji i pomysłów innowacyjnych. Z dniem 01.07.2014 r., na mocy porozumienia stron, ubezpieczona zatrudniona została na stanowisku specjalisty ds. sprzedaży i rozwoju internetowej platformy handlowej, na czas nieokreślony, za wynagrodzeniem w kwocie 3800 zł brutto, w pełnym wymiarze czasu pracy. W związku z nowym stanowiskiem rozszerzony został również zakres obowiązków pracowniczych K. Ł., gdyż od dnia 01.07.2014 r. miała ona m.in. analizować rynek i oferty konkurencji, pozyskiwać nowych klientów, utrzymywać kontakty z dotychczasowymi klientami i partnerami handlowymi, tworzyć oferty handlowe, negocjować umowy i warunki handlowe, proponować działania usprawniające sprzedaż, sporządzać dokumentację dotyczącą sprzedaży, obsługiwać sprzedaż towarów na stronach e-sklepów, przygotowywać i obsługiwać sprzedaż promocyjną towarów na zewnętrznych aukcjach internetowych, administrować wysyłkami zamówionych i opłaconych towarów, kontrolować dostawę towarów i jakości obsługi, obsługiwać reklamacje, ustalać ceny towarów sprzedawanych w e-sklepach, monitorować działania konkurencji, zgłaszać własne propozycje i pomysły. K. Ł. posiadała również uprawnienia związane z ustalaniem cen rynkowych towarów, czasu trwania aukcji i dokonywania zakupów u podmiotów zewnętrznych. Określono także zadania dodatkowe, polegające na przeprowadzeniu procesu aktualizacji sześciu sklepów internetowych, uruchomienia nowego sklepu internetowego, opracowania taśmy firmowej i procedury kontaktu z klientami.

Od dnia 29.08.2014 r. skarżąca była niezdolna do pracy w związku z ciążą. W dniu 14.11.2014 r. K. Ł. urodziła syna M. S., a w okresie od 1.04.2016 r. do dnia 30.11.2017 r. korzystała z urlopu wychowawczego.

Z dniem 01.12.2017 r., na mocy porozumienia stron, K. Ł. rozpoczęła pracę na stanowisku kierownika działu handlowego i rozwoju, za miesięcznym wynagrodzeniem wynoszącym 5000 zł brutto. Jej zakres obowiązków został poszerzony o planowanie dostaw do klientów hurtowych samochodami ciężarowymi, planowanie produkcji plastikowych piłeczek dla zewnętrznych firm, kontrolowanie i utrzymywanie odpowiednich stanów magazynowych plastikowych piłeczek na magazynie własnym i podwykonawców, wdrażanie nowych pracowników, po uruchomieniu platformy sprzedaży - zarządzanie i dbanie o sprzedaż zagraniczną detaliczną i hurtową, tworzenie wymaganych dokumentów niezbędnych dla księgowości, koordynowanie poprawności wykonanych zwrotów, w miarę możliwości zamieszczanie informacji na portalach społecznościowych. K. Ł. została również uprawniona do wykonywania podległym pracownikom szkoleń bhp, zarządzania procesem dostaw hurtowych samochodami ciężarowymi, planowania produkcji plastikowych piłeczek, zarządzania pracownikami i koordynowania prac podwykonawców i dostępu do portali społecznościowych firmy. Zakres odpowiedzialności skarżącej obejmował ponadto kontrolę dokumentacji księgowej i pracy innych pracowników oraz utrzymanie stanów magazynowych. Zadania dodatkowe poszerzone zostały o zarządzanie kolejnymi czterema sklepami internetowymi oraz ich obsługę.

Od dnia 28.03.2018 r. K. Ł. była niezdolna do pracy w związku z kolejną ciążą. W dniu 24.06.2018 r. odwołująca urodziła drugie dziecko.

Zatrudniona w firmie (...) na stanowisku specjalisty ds. sprzedaży J. K. uzyskuje wynagrodzenie wynoszące 2600 zł brutto miesięcznie; z firmą związana jest od lutego 2017 r. Do zakresu jej obowiązków należy obsługa powierzonych do realizacji zamówień (kompletowanie i pakowanie), tworzenie ofert do limitu 3000 zł brutto, sprawdzanie aktualności ofert na serwisach aukcyjnych, dodawanie i poprawianie wskazanych przez pracownika starszego stażem produktów do sklepów internetowych i ew. ogłoszeń internetowych. Po powrocie do pracy w grudniu 2017 r. przez skarżącą, J. K.

była uczona przez K. Ł., jak sporządzać oferty. J. K. nie sporządzała ofert samodzielnie, były one zatwierdzane przez S. S. bądź A. S., podczas gdy K. Ł. w pełni samodzielnie tworzyła takie oferty. Obowiązki J. K. wykonywane były przez nią z różnym skutkiem i nierzadko wymagały poprawy bądź kontroli ze strony pracodawcy lub K. Ł., gdyż J. K. często zapominała, jak należy właściwie wykonać dane zadanie.

Z firmą (...) współpracuje również prowadząca własną działalność gospodarczą A. S.. Zajmuje się ona głównie obsługą klientów zagranicznych, ale cały czas również prowadzi biuro wysyłkowe, obsługuje zlecenia oraz zajmuje się sprawami biurowymi. Za wykonane usługi A. S. wystawia rachunki opiewające na kwoty 5000 zł - 6500 zł. miesięcznie. W okresie od 01.12.2016 r. do 31.03.2017 r. firma (...) osiągnęła dochód w wysokości 97.119,90 zł, w okresie od 01.12.2017 r. do 31.03.2018 r. - 199.894,13 zł, a w okresie od 01.12.2018 r. do 28.12.2019 r. - 97.534,45 zł. Po powrocie K. Ł. do firmy w grudniu 2017 r., funkcjonowanie firmy uległo znacznej poprawie. Wzrost wynagrodzenia powiązany był ze zwiększeniem się zysku firmy wobec wzrostu sprzedaży, jak i ilości obowiązków skarżącej. Podczas jej nieobecności obowiązki skarżącej wykonywali S. S., A. S. i J. K.. Z części zadań wykonywanych przez K. Ł. S. S. zmuszony był zrezygnować. Przy tych ustaleniach Sąd Okręgowy zauważył, że podleganie w spornym okresie K. Ł. ubezpieczeniom społecznym i ubezpieczeniu zdrowotnemu z tytułu pracowniczego zatrudnienia u S. S. nie była sporna. Wobec tego spór w sprawie sprowadzał się do kwestii, czy podstawę wymiaru składek skarżącej mogło stanowić wynagrodzenie ustalone pomiędzy stronami (K. Ł. a S. S.) w porozumieniu z dnia 30.11.2017 roku, tj. kwota 5000 zł brutto, czy też – jak twierdził organ rentowy - że wysokość tego wynagrodzenia została zawyżona w stosunku do poprzedniego uzyskiwanego u tego samego pracodawcy w kwocie 3800 zł brutto. Podniósł przy tym Sąd, wynikające z art. 41 ust. 12 i 13 ustawy z dnia 13.10.1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych, uprawnienie organu rentowego do kwestionowania prawidłowości określenia przez pracodawcę podstawy wymiaru składek jeżeli okoliczności sprawy wskazują, że zostało wypłacone na podstawie umowy sprzecznej z prawem, zasadami współzycia społecznego lub zmierzającej do obejścia prawa. Konsekwencją tego uprawnienia jest prawo organu do określenia właściwej podstawy wymiaru składki, co nastąpić musi z uwzględnieniem wzorca godziwego wynagrodzenia – w myśl art. 78 § 1 Kodeksu pracy. Odnosząc powyższe rozważania do zebranego materiału dowodowego Sąd Okręgowy doszedł do przekonania, że ustalenie przez organ rentowy w kwestionowanej decyzji wysokości podstawy wymiaru składek w kwocie adekwatnej do poprzednio osiąganego przez K. Ł. wynagrodzenia (3800 zł.), jest nieuzasadnione. Z treści decyzji oraz odpowiedzi na odwołanie wynika, że wątpliwości organu rentowego wzbudził przede wszystkim fakt podwyższenia wynagrodzenia wnioskodawczyni do kwoty 5000 zł w nieodległym czasie dzielącym tę podwyżkę ze stwierdzeniem stanu ciąży skarżącej i skorzystaniem w związku z tym przez K. Ł. ze świadczeń z ubezpieczenia społecznego. Takie działania stron stosunku pracy organ nazwał próbą wyłudzenia świadczeń z ubezpieczenia społecznego, zaś nową wysokość wynagrodzenia niegodziwą, zawyżoną i nie znajdującą uzasadnienia w jakości świadczonej pracy. W ocenie Sądu Okręgowego bezspornie występujące osobiste relacje pomiędzy odwołującą się a jej pracodawcą nie były wystarczające do uznania za bezskutecznej zmiany wysokości spornego wynagrodzenia za pracę. Za taką oceną przemawiała – w ocenie Sądu – bezzasadność pozostałych wniosków pozwanego organu, wprowadzonych z faktu podwyższenia odwołującej się wynagrodzenia za pracę. W szczególności nietrafiony był zarzut organu dotyczący braku wystarczających kwalifikacji i doświadczenia zawodowego K. Ł. uzasadniających jej zatrudnienie na stanowisku kierowniczym. O zasadności zatrudnienia skarżącej na stanowisku kierowniczym przemawiać miał wzrost dochodów prowadzonej działalności gospodarczej jej pracodawcy w trakcie efektywnej pracy skarżącej oraz sukcesywne podnoszenie kwalifikacji K. Ł., osiągnęte w trakcie wieloletniego zatrudnienia u tego samego pracodawcy. Okoliczności te ustalił Sąd na podstawie zeznań świadków oraz wywiódł z faktu systematycznego zwiększenia zakresu obowiązków skarżącej. Skonstatował przy tym Sąd Okręgowy, że odwołująca się w rzeczywistości objęła stanowisko pracy cechujące się wysokim poziomem samodzielności i odpowiedzialności, w ramach którego samodzielnie organizowała proces sprzedaży oferowanych przez firmę produktów, a ustalone przez strony umowy o pracę wynagrodzenie w wysokości 5000 zł miesięcznie było adekwatne do wynagrodzenia za porównywalne do pracy odwołującej się usługi świadczone przez A. S. na rzecz jej pracodawcy. Nie zmieniał tej oceny podnoszony przez organ rentowy fakt niezatrudnienia przez S. S. na stanowisku odwołującej się w czasie jej nieobecności w pracy innego pracownika. Jak wynikało bowiem z zeznań S. S. o takiej sytuacji zdecydowała obawa przed zatrudnieniem nowego pracownika i możliwość czasowego rozdzielenia obowiązków odwołującej się pomiędzy niego, A. S. i pracownicę J. K.. Mając powyższe na względzie oraz fakt, że organ rentowy nie udowodnił również swego twierdzenia, iż sporna

wysokość wynagrodzenia odwołującej się nie odpowiadała potrzebom rynku pracy Sąd Okręgowy – na podstawie art. 477⁽¹⁴⁾ § 2 k.p.c. zmienił zaskarżoną decyzję i orzekł jak w sentencji zaskarżonego wyroku.

Wyrok ten zaskarżył w całości apelacją organ rentowy zarzucając orzeczeniu:

- naruszenie norm prawa procesowego, w szczególności art. 233 § 1 kpc poprzez dokonanie dowolnej oceny dowodów, sprzecznej z logiką i doświadczeniem życiowym oraz wyprowadzenie z zeznań świadków i zeznań stron odwołujących się błędnego wniosku, że wynagrodzenie K. Ł. od 1.12.2017r. nie może być uznane za zawyżone, ponieważ było adekwatne do zdobytych przez nią kompetencji, gdy nieuprawnionym jest opieranie się jedynie na wysokości wynagrodzenia bez uwzględnienia obowiązującej siatki płac, ilości i jakości wykonywanej pracy na rzecz pracodawcy;
- błędne ustalenia faktyczne polegające na uznaniu, iż stan zdrowia, obowiązki i sposób świadczenia pracy przez ubezpieczoną świadczą o zasadności uzyskiwanego wynagrodzenia
- naruszenie norm prawa materialnego, tj. art. 6 ust.1, art. 18 ust. 1 w związku z art. 20 ust. 1 i art. 4 pkt 9 ustawy z 13.10.1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych poprzez jego nieprawidłowe zastosowanie i ustalenie, że podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne K. Ł. jako pracownika S. S. wynosi od 1.12.2017 r. 5000 zł, podczas gdy tak ustalone wynagrodzenie nie odpowiadało rodzajowi wykonywanej pracy, nie było adekwatne do ilości i jakości świadczonej pracy.

Przy tak podniesionych zarzutach wniósł apelujący o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez oddalenie odwołania w całości bądź uchylenie wyroku i przekazanie sprawy sądowi I instancji do ponownego rozpoznania. Odwołująca się K. Ł. wniosła o oddalenie apelacji i zasądzenie od strony pozwanej na jej rzecz zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym. Takie same wnioski jak odwołująca się, poprzez swojego pełnomocnika, złożył na rozprawie apelacyjnej płatnik składek S. S..

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

W pierwszej kolejności należało zaznaczyć, że tak zarzuty apelacji jak i ich uzasadnienie sprowadzały się do kwestionowania tych ustaleń sądu I instancji, które odnosiły się do zasadności podwyższenia wysokości wynagrodzenia odwołującej się do kwoty 5000 zł miesięcznie. Natomiast zarzuty naruszenia prawa materialnego miały zapewne, w intencji apelującego, być następstwem tych wadliwych ustaleń skoro apelujący nie zarzucał naruszenia art. 78 Kodeksu pracy. Zbędnie też apelujący obszernie uzasadniał uprawnienie organu rentowego do kwestionowania deklarowanej przez płatnika podstawy wymiaru składek, czyli wysokości wynagrodzenia za pracę, skoro sąd I instancji jednoznacznie uprawnienie to akceptował wskazując przy tym prawidłowo przepisy prawa stanowiące źródło tego uprawnienia. Prawidłowo jednak też sąd ten założył, że to na organie rentowym spoczywał ciężar wykazania okoliczności uzasadniających twierdzenie tego organu, iż wysokość spornego wynagrodzenia została przez strony umowy o pracę określona z naruszeniem określonych w art. 78 kp kryteriów. Podobnie rzecz się miała z zawartym w uzasadnieniu apelacji twierdzeniem, że zmiana umowy o pracę K. Ł., w zakresie spornego zwiększenie wynagrodzenia, była bezprawna w rozumieniu art. 58 § 2 i 3 Kodeksu cywilnego. W tej kwestii Sąd Apelacyjny w pełni podzielił przedstawioną przez Sąd Okręgowy argumentację przemawiającą za przyjęciem, że strona pozwana tych okoliczności nie wykazała. Istotne przy tym były dwie niekwestionowane przez organ rentowy okoliczności, które wyznaczały dalszy tok ustaleń i wyprowadzanych z nich wniosków. Mianowicie poza sporem było to, że odwołująca się pozostaje od 1.10.2013r. nieprzerwanie w pracowniczym zatrudnieniu u S. S. i to, że (z wyjątkiem okresów niezdolności do pracy) pracę tę faktycznie świadczy. Organ rentowy również nie negował obowiązującej od 1.07.2014r. do 1.12.2017r. wysokości wynagrodzenia odwołującej się w wysokości 3800 zł miesięcznie. Spór zatem dotyczył tylko tego, czy czynność prawna polegająca na zwiększeniu wynagrodzenia z dniem 1.12.2017 r. (a zatem po przeszło trzech latach niezmiennego wynagrodzenia) o dalsze 1200 zł miesięcznie była bezprawna bowiem ustalona tą czynnością wysokość wynagrodzenia za pracę nie odpowiadała w szczególności rodzajowi wykonywanej pracy i kwalifikacjom wymaganych przy jej wykonywaniu, względnie nie uwzględniała ilość i jakość świadczonej

pracy (art. 78 § 2 kp). Zasadność zwiększenia wynagrodzenia za pracę odwołująca się uzasadniała tak zmianą stanowiska pracy jak i zwiększeniem zakresu dotychczasowych obowiązków. Na tę okoliczność przedstawiła ona dowody wykazujące dodatkowe wykonywanie przez nią, po 1.12.2017r., takich prac jak: planowanie dostaw do klientów hurtowych samochodami ciężarowymi, planowanie produkcji plastikowych piłeczek dla zewnętrznych firm, kontrolowanie i utrzymywanie odpowiednich stanów magazynowych plastikowych piłeczek na magazynie własnym i podwykonawców, wdrażanie nowych pracowników, po uruchomieniu platformy sprzedaży - zarządzanie i dbanie o sprzedaż zagraniczną detaliczną i hurtową, tworzenie wymaganych dokumentów niezbędnych dla księgowości, koordynowanie poprawności wykonanych zwrotów, w miarę możliwości zamieszczanie informacji na portalach społecznościowych. Faktu poszerzenia zakresu czynności i ich wykonywania przez odwołującą się organ rentowy skutecznie nie zanegował. Podniósł organ jedynie to, że w jego ocenie odwołująca się nie posiadała formalnych i faktycznych kwalifikacji do objęcia nowych obowiązków, w szczególności o charakterze kierowniczym. Pogląd ten był nieuzasadniony i przedstawiony w oderwaniu od zebranego materiału dowodowego. Prawidłowo bowiem wnioskował sąd I instancji z faktu przeszło czteroletniego zatrudnienia odwołującej się w przedsiębiorstwie Sz. S. to, że uzyskała ona faktyczną wiedzę i umiejętności umożliwiające jej samodzielne wykonywanie dodatkowych obowiązków i kierowanie pracą drugiej z zatrudnionych w zakładzie pracownic – J. K.. Nie bez znaczenia w tym zakresie pozostawały zeznania S. S., z których wynikało, że odwołująca się faktycznie współkierowała prowadzonym przez niego przedsiębiorstwem oraz niezanegowana przez stronę pozwaną okoliczność, iż sytuacja finansowa pracodawcy umożliwiała dokonanie spornej podwyżki wynagrodzenia. W kontekście zatem normy zawartej w art. 78 Kp sytuacja zwiększenia wynagrodzenia odwołującej się w następstwie zwiększenia jego zakresu czynności i odpowiedzialności musiała zostać oceniona jako zgodna z kryteriami ustalania wysokości wynagrodzenia za pracę zawartymi tym przepisem. Natomiast to czy wysokość tej podwyżki była adekwatna do zwiększonych obowiązków i odpowiedzialności pracownika zależy przede wszystkim od woli stron umowy o pracę. Organ rentowy może skutecznie zakwestionować uzgodnienia stron umowy w tym zakresie jedynie w oparciu o zobiektywizowane czynniki (np. siatka wynagrodzeń obowiązująca w zakładzie pracy; średni poziom wynagrodzeń za taki sam lub podobny charakter świadczonej pracy w danej branży; wykształcenie; zakres obowiązków; odpowiedzialność materialna oraz dyspozycyjność – por. postanowienie Sądu Najwyższego z 16.05.2018r, II UK 339/17) wykazujące brak tej adekwatności. Tych okoliczności w rozpatrywanej sprawie pozwany organ nie wykazał, co słusznie stwierdził Sąd Okręgowy. Za taki czynnik nie można było uznać przytaczaną przez pozwanego rozbieżność wysokości zarobków odwołującej się i J. K. skoro, co wykazały zakresy czynności obu pracownic oraz zeznania świadka J. K., zakres odpowiedzialności i rodzaj prac wykonywanych przez te pracownice był nieporównywalny, a J. K. wykonywała głównie prace polegające na pakowaniu zamówień, a pozostałe czynności pod nadzorem starszego stażem pracownika. W świetle zatem zwiększenia obowiązków i faktycznego ich wykonywania przez odwołującą się sam fakt bliskich jej relacji osobistych z pracodawcą oraz wynikająca z nich wiedza obu stron umowy o pracę o stanie ciąży odwołującej się nie mogły samodzielnie przesądzić o niezgodnym z prawem, a przez to bezskutecznym, podwyższeniu wynagrodzenia za pracę odwołującej się do 5000 zł miesięcznie. Mając powyższe na względzie apelację - jako bezzasadną – należało oddalić (art. 385 kpc).

O kosztach postępowania apelacyjnego wobec odwołującej się orzeczono na podstawie art. 98 § 1 i 3 kpc i § 2 pkt 5 § 10 ust. pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 22.10.2015r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (t.j. Dz.U. z 2018 r. poz. 265). Natomiast na podst. art. 102 kpc Sąd nie obciążył organu rentowego kosztami zastępstwa procesowego na rzecz strony S. S. uznając za okoliczność szczególną to, że płatnik składek swoje stanowisko procesowe określił dopiero bezpośrednio przed zamknięciem rozprawy apelacyjnej.

Jacek Witkowski Ireneusz Lejczak Irena Różańska-Dorosz

R.S.